

ȘAPTE CONCEPTE ALE TEORIEI LITERARE

Apărută în 2018 la Editura Universității Transilvania din Brașov, cartea* Alinei Felea are, în mod evident, un prim scop didactic, venind în întâmpinarea studenților filologi printr-o încercare de sintetizare a vastelor informații referitoare la șapte dintre cele mai ofertante concepte ale teoriei literare: autorul, imaginația, interpretarea, ficțiunea, intertextualitatea, valoarea literară și lectura. Autoarea atrage atenția, în Argumentul cărții sale, că nu este vorba aici despre un top al conceptelor, căci nu se poate face o delimitare în funcție de importanța lor în cadrul mult mai complex al teoriei literare, ci despre o alegere personală bazată pe mai pregnanta prezență a acestor concepte în discuțiile actuale din domeniu. Dar, totodată, alegerea este una fericită și din perspectivă didactică, cele șapte concepte oferind studenților competențele teoretice de bază necesare pentru studiul literaturii.

Cartea este structurată în așa fel încât să faciliteze procesul de învățare, fiecărui concept în parte fiindu-i dedicat câte un capitol în care, în cadrul unui mic istoric, se punctează principalele accepțiuni și teorii. Mai mult, pentru a asigura retenția informației, fiecare capitol este însoțit de câteva teme concepute în așa fel încât să le permită studenților să contribuie într-un mod personal la problematica discutată. Cu toate acestea, *Șapte concepte...* nu este o introducere în teoria literaturii, ci vine ca un ajutor complementar, ca un model de sistematizare a informației, oferind, cum spuneam, competențele teoretice de bază, stimulând studenții să-și pună întrebări și să caute răspunsuri. Dar poate meritul cel mai mare al acestei cărți stă în încercarea ei de a aduce aceste șapte concepte mai aproape de experiența personală a studentului pus față în față cu literatura.

Pe lângă prezentarea istorică a fiecărui concept în parte și obligatoriile referințe la unii dintre cei mai importanți teoreticieni și gânditori, fiecare capitol în parte ridică întrebări interesante și deschide discuții menite să cultive în studenți acea „creativitate intelectuală” despre care se amintește și în Argument. Astfel, problematica autorului e văzută și din perspectiva fascinației pe care acesta o exercită asupra cititorului, a curiozității noastre pentru persoana din spatele textului, curiozitate care poate, din dorința de a ști mai mult, să ne facă să citim mai mult. Imaginația e prezentată nu doar în datele sale istorice, ci și ca formă de

cunoaștere, ca modalitate de a „propune variante pentru lumea empirică”, variante prin care să putem „testa realitatea în planul literaturii”, liberi de consecințele din viața reală. Discuția despre interpretare este menită să încurajeze în studenți asumarea opiniei personale, dar și toleranța față de interpretarea celuilalt și să-i ajute să depășească prejudecata existenței unei unice semnificații valide. Capitolul despre ficțiune dezbate idei fascinante precum metalepsa, lumile ficționale, necesitatea narațiunii în viața de zi cu zi, deschizând totodată discuția despre rolul terapeutic al ficțiunii și capacitatea ei de a ne face mai empatici, de a ne oferi posibilitatea să trăim – prin imersiune ficțională – viața altcuiva, într-un alt loc, în alte circumstanțe. Intertextualitatea, unul dintre cele mai dificile concepte din teoria literaturii, e prezentată ca dovada faptului că literatura este un organism viu, în interiorul căruia textele creează relații între ele, relații ce pot să deconcerteze cititorul și mai ales cercetătorul, dar fără de care actul de interpretare ar fi ceva mai puțin interesant. Problematika valorii literare e abordată din perspectiva relativismului și a incertitudinii, a posibilei incompatibilități dintre admirație și plăcere, a relației personale a cititorului cu ideea de canon literar. Iar când vine vorba despre lectură, studenților li se reamintește un lucru pe care au tendința să-l uite, și anume că „lectura critică nu exclude sau nu ar trebui să excludă lectura de plăcere”.

Cele șapte concepte, așa cum sunt ele prezentate aici, oferă instrumente necesare nu doar înțelegerii textului literar, ci și înțelegerii modului în care noi ne raportăm la un text literar în particular și la literatură în general. În fapt, în subsidiar se poartă o discuție constantă despre un al optulea concept, acela al cititorului, fără de care toate celelalte ar fi incomplete. Cartea de față nu-și pierde niciodată din vedere cititorul, publicul său țintă, ci încearcă să-l ajute și să-l atragă, să-i arate că teoria literaturii nu este doar necesară, dar că poate fi și frumoasă.

*Alina Felea, *Șapte concepte ale teoriei literare*, Editura Universității Transilvania, Brașov, 2018.

PAth XIV - *Cichorium Intybus*
(detaliu)